

Електронний журнал «Ефективна економіка» включено до переліку наукових фахових видань України з питань економіки (Категорія «Б», Наказ Міністерства освіти і науки України № 975 від 11.07.2019). Спеціальності – 051, 071, 072, 073, 075, 076, 292.

Ефективна економіка. 2023. № 5.

DOI: <http://doi.org/10.32702/2307-2105.2023.5.34>

УДК: 338.43.01: 631.147:339.137

I. А. Білоткач,

к. е. н., доцент, доцент кафедри міжнародного маркетингу,

Університет імені Альфреда Нобеля, Україна

ORCID ID: <https://orcid.org/0000-0002-8535-9252>

ЕКОНОМІЧНИЙ МЕХАНІЗМ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ КОНКУРЕНТОСПРОМОЖНОСТІ ІНСТИТУЦІОНАЛЬНОГО РОЗВИТКУ ОРГАНІЧНОГО АГРОВИРОБНИЦТВА УКРАЇНИ

I. Bilotkach,

PhD in Economics, Associate Professor, Associate Professor of the Department of International Marketing, Alfred Nobel University, Ukraine

ECONOMIC MECHANISM FOR ENSURING THE COMPETITIVENESS OF THE INSTITUTIONAL DEVELOPMENT OF ORGANIC AGRICULTURAL PRODUCTION OF UKRAINE

Метою дослідження є теоретико-методологічне обґрунтування сутності категорії «економічний механізм забезпечення конкурентоспроможності інституціонального розвитку органічного агровиробництва» і виявлення причинно-наслідкових зв'язків процесу його трансформації. Завдання дослідження: проаналізувати підходи до визначення сутності економічного механізму, визначити ключові елементи у його структурі та виявити проблеми трансформації економічного

механізму управління сільськогосподарським підприємством у ринкових умовах.

Теоретико-методологічною основою проведеного дослідження є діалектичний та аналітичний підхід до вивчення існуючого економічного механізму забезпечення конкурентоспроможності інституціонального розвитку органічного агровиробництва України та розробка пропозицій щодо його удосконалення.

Стверджується, що розвиток органічного сільського господарства в Україні має вирішальне значення як для забезпечення продовольчої безпеки країни взагалі, так і для покращення якості життя кожного її громадянина. Побудова конкурентоспроможної системи органічного агровиробництва передбачає створення ефективного інституціонального середовища управління суб'єктами ринкових відносин, яке буде здатне забезпечити їх високий рівень конкурентоспроможності.

Наголошується, що стратегічні напрями подальшого розвитку вітчизняного органічного агропродовольчого ринку зосереджені як у сфері побудови ефективного економічного механізму інституційного регулювання ринку національного органічного агропромислового виробництва, так і в площині виробництва безпечної сільськогосподарської продукції. Вирішення проблеми забезпечення споживачів якісною продукцією можливо лише за рахунок переходу на виробництво високоякісних та корисних продуктів харчування, основою якого є органічне агропромислове виробництво.

У статті розглядається питання щодо теоретико-методологічного обґрунтування сутності категорії «економічний механізм забезпечення конкурентоспроможності інституціонального розвитку органічного агровиробництва» і виявлення причинно-наслідкових зв'язків процесу його трансформації, проаналізовані підходи до визначення сутності економічного механізму, визначити ключові елементи у його структурі та виявлені проблеми його вдосконалення.

Запропоновано авторське визначення терміну «споживчий попит на органічну агропромислову продукцію» під яким розуміється стійке бажання та можливість людини споживати органічну агропромислову продукцію для задоволення потреб первинного та вторинного рівня.

Отримані результати дослідження поглиблюють теоретичні та прикладні аспекти розвитку ринку органічної агропромислової продукції в

Україні та надають подальшого розвитку у вдосконаленні пов'язаних з ним економічних процесам.

The purpose of the study is the theoretical and methodological substantiation of the essence of the category "economic mechanism for ensuring the competitiveness of the institutional development of organic agricultural production" and the identification of cause-and-effect relationships in the process of its transformation. The task of the research: to analyze the approaches to determining the essence of the economic mechanism, to determine the key elements in its structure and to identify the problems of transformation of the economic mechanism of managing an agricultural enterprise in market conditions.

The theoretical and methodological basis of the conducted research is a dialectical and analytical approach to the study of the existing economic mechanism for ensuring the competitiveness of the institutional development of organic agricultural production in Ukraine and the development of proposals for its improvement.

It is argued that the development of organic agriculture in Ukraine is of crucial importance both for ensuring the food security of the country in general and for improving the quality of life of each of its citizens. The construction of a competitive system of organic agricultural production involves the creation of an effective institutional environment for the management of subjects of market relations, which will be able to ensure their high level of competitiveness.

It is emphasized that the strategic directions of the further development of the domestic organic agro-food market are concentrated both in the sphere of building an effective economic mechanism of institutional regulation of the market of national organic agro-industrial production, and in the sphere of production of safe agricultural products. Solving the problem of providing consumers with high-quality products is possible only through the transition to the production of high-quality and useful food products, the basis of which is organic agro-industrial production.

The article considers the issue of theoretical and methodological substantiation of the essence of the category "economic mechanism for ensuring the competitiveness of the institutional development of organic agricultural production" and the identification of cause and effect relationships of the process of its transformation, analyzed approaches to determining the essence of the

economic mechanism, identifying key elements in its structure and identified problems its improvement.

The author's definition of the term "consumer demand for organic agro-industrial products" is proposed, which means the persistent desire and ability of a person to consume organic agro-industrial products to meet the needs of the primary and secondary level.

The obtained research results deepen the theoretical and applied aspects of the development of the market of organic agro-industrial products in Ukraine and provide further development in the improvement of related economic processes.

Ключові слова. *Економічний механізм, структура економічного механізму, система, господарський механізм, органічне агровиробництво, інституціональний розвиток, конкурентоспроможність.*

Keywords. *Economic mechanism, structure of economic mechanism, system, economic mechanism, organic agricultural production, institutionalis development, competitiveness.*

Постановка проблеми.

Розвиток органічного сільського господарства в Україні має вирішальне значення як для забезпечення продовольчої безпеки країни взагалі, так і для покращення якості життя кожного її громадянина. Побудова конкурентоспроможної системи органічного агровиробництва передбачає створення ефективного інституціонального середовища управління суб'єктами ринкових відносин, яке буде здатне забезпечити їх високий рівень конкурентоспроможності.

Функціонування будь-якої ефективної системи управління забезпечується відповідними економічними механізмами, серед яких чітке місце займають економічні механізми інституціонального розвитку органічного агропромислового виробництва.

Осмислення наявних та можливих змін інституційної системи – і на цій основі розробки пропозицій щодо удосконалення економічного механізму забезпечення конкурентоспроможності інституціонального розвитку

органічного агровиробництва України – є важливим науковим завданням, актуальність якого обумовлюється потребами продовольчої безпеки та необхідністю підвищення конкурентоспроможності аграрного сектора економіки, особливо в такий важкий період військового стану.

Аналіз останніх досліджень і публікацій.

Теоретичним і прикладним аспектам впровадження та розвитку ринку органічної продукції присвячені наукові праці таких науковців: Р.М. Безус, Л.Г. Мельник, Л.С. Гринів, В.В. Підліснюк, В.І. Артиш, М.І. Кобець, В.В. Писаренко, В.Ф. Сайко, Б.В. Буркинський, Є.В. Милованов, Т.О. Зайчук, Т.Г. Дудар та інші науковці.

Дослідженню розвитку інституціональних процесів в економіці в цілому і в сільському господарстві зокрема присвячені наукові праці О. Гончаренко, С. Ілляшенка, Л. Антонюка, Н. Апатової, Ю. Бажала, В. Вишневського, В. Гейця, В. Дементьєва, П. М. Леоненко, В.Н. Тарасевича, П. Юхимчука, А. Чухно, Ю. Яковця та інших не менше поважних особистостей.

Слід зазначити, що у працях цих авторів розглянуто питання інституціональних чинників формування та розвитку аграрного бізнесу, роль виробничих аспектів як сільськогосподарської продукції взагалі так і органічної сільськогосподарської продукції та продукції її переробки, приділено увагу процесам просування продукції, наведено характеристики методів виведення продукції на ринок, викладено питання планування окремих заходів просування.

Проте не досить дослідженим є економічний механізм забезпечення конкурентоспроможності інституціонального розвитку органічного агровиробництва в Україні та система інституцій яка повинна забезпечувати конкурентоспроможність як виробництва так і розподілу органічної сільськогосподарської продукції.

Постановка завдання.

У матеріалах дослідження, представлених у статті ставиться за мету теоретико-методологічне обґрунтування сутності категорії «економічний

механізм забезпечення конкурентоспроможності інституціонального розвитку органічного агровиробництва» і виявлення причинно-наслідкових зв'язків процесу його трансформації. Завдання дослідження: проаналізувати підходи до визначення сутності економічного механізму, визначити ключові елементи у його структурі та виявити проблеми трансформації економічного механізму управління сільськогосподарським підприємством у ринкових умовах.

Об'єктом дослідження є стан та розвиток інституціональної системи органічного агровиробництва України щодо її конкурентоспроможності як складової національного ринку органічної сільськогосподарської продукції.

Предметом дослідження є система інституціональних чинників, що регламентують економічну діяльність виробників та інших операторів національного ринку органічної агропромислової продукції України та впливають на їх ефективність та конкурентоспроможність.

Виклад основного матеріалу дослідження.

Актуальність питань стратегічного розвитку національного ринку органічної агропромислової продукції на основі переходу на інноваційну модель розвитку та необхідність формування економічних передумов для реалізації стратегій в аграрній сфері за останні роки є незаперечною ознакою якісно нового рівня управління і зміщення орієнтирів вітчизняного аграрного виробника в бік посилення конкурентоспроможності позицій національного сільськогосподарського продукту як в національному секторі так і у світовому просторі. [1]

При формуванні інституціональних умов формування ефективного розвитку ринку органічної сільськогосподарської продукції на національному та світовому рівні необхідно враховувати такі чинники:

1) вчасність та доречність формальних та неформальних інституційних змін в сфері формування споживчого попиту на органічну агропромислову продукцію, мотивації її виробництва, просування та споживання;

2) ефективність визначення існуючих та потенційних проблем запровадження нових норм чи інститутів та шляхи запобігання їх виникненню;

3) забезпечення оптимального рівня витрат держави направлених на розробку та впровадження дієвих механізмів розвитку ринку органічного агропромислового виробництва;

4) стан інституціонального та інституційного середовища, суспільні настрої, дієвість механізмів мотивації, стимулювання та оперативного реагування щодо виконання встановлених норм з метою забезпечення розвитку ефективного ринку органічної сільськогосподарської продукції;

5) потреба визначення пріоритетності можливих дій на загрози різних чинників щодо невиконання запланованих заходів;

6) необхідність зосередження уваги на складових елементах та ринкових орієнтирах чинників ринкового механізму на всіх рівнях взаємовідносин. [2]

В даному контексті, складовими елементами ринкового економічного механізму ринку органічної агропромислової продукції ми визначаємо інститути, результати діяльності яких знаходиться в межах організації, регламентації та координування процесів виробництва, просування, переробки, реалізації та споживання органічної сільськогосподарської продукції.

Об'єктами виступають складові інституційного та інституціонального середовища, через які відбувається суб'єктний вплив для досягнення потрібного результату.

Інструментарієм економічного механізму забезпечення конкурентоспроможності інституціонального розвитку органічного агровиробництва виступають законодавчі, нормативно-правові та підзаконні акти, в основі функціонування яких покладено інституціонально-імперативні принципи. [3]

Здатність визначеного механізму забезпечити дієву конкурентоспроможність інституціонального розвитку в державі залежить від

Якості формування механізму імперативного координування ринку органічного агровиробництва, насамперед від якісного формування саме інституційного середовища та можливостей його адаптаційного розвитку. Основні елементи системи економічного механізму ринку органічної агропромислової продукції представлено на рис.1.

Рис. 1. Основні елементи системи економічного механізму ринку органічної сільськогосподарської продукції

Джерело: розроблено автором

Для забезпечення ефективного розвитку ринку органічної сільськогосподарської продукції в Україні, на нашу думку, для кожного етапу економічного механізму (рис. 1) потрібно розробити систему інституцій, які будуть забезпечувати стабільність виконання формальних та неформальних вимог та адмініструватися відповідними інститутами. Така система буде основою для формування ефективного конкурентоспроможного інституціонального середовища, яке в свою чергу повинно забезпечувати стабільний розвиток органічного агровиробництва та забезпечення його конкурентоспроможність на місцевому, регіональному, національному та міжнародному рівні. [4]

З метою удосконалення інституційного регулювання органічного виробництва, зберігання, транспортування обігу та маркування органічної продукції та адаптації вимог органічного законодавства до права ЄС Верховною Радою України був прийнятий Закон України № 2496-VIII від 10.07.2018 «Про основні принципи та вимоги до органічного виробництва, обігу та маркування органічної продукції» (вступив в дію з 02 серпня 2019 р.). В цьому Законі враховані нормативно-правові акти ЄС, що дозволяє адаптувати українське законодавство до європейського; удосконалено вимоги до виробництва, маркування та обігу органічної продукції; та внесено інші вимоги як для виробників так і інших потенційних суб'єктів ринку органічної сільськогосподарської продукції та органів сертифікації та контролю [4].

На вимогу цього Закону, прийнято ряд нормативно-правових актів:

- Постанова Кабінету Міністрів України від 23.10.2019 № 970 «Про затвердження Порядку (детальних правил) органічного виробництва та обігу органічної продукції»;
- Постанова Кабінету Міністрів України від 12.02.2020 № 87 «Про затвердження Порядку ведення Державного реєстру операторів, що здійснюють виробництво продукції відповідно до вимог законодавства у сфері органічного виробництва, обігу та маркування органічної продукції, Державного реєстру органів сертифікації у сфері органічного виробництва та обігу органічної продукції, Державного реєстру органічного насіння і садивного матеріалу»;
- Постанова Кабінету Міністрів України від 21.10.2020 № 1032 «Про затвердження Порядку сертифікації органічного виробництва та/або обігу органічної продукції та внесення змін до постанови Кабінету Міністрів України від 23 жовтня 2019 р. № 970»
- Постанова Кабінету Міністрів України від 12.02.2020 № 87 «Про затвердження Порядку ведення Державного реєстру операторів, що здійснюють виробництво продукції відповідно до вимог законодавства у

сфері органічного виробництва, обігу та маркування органічної продукції, Державного реєстру органів сертифікації у сфері органічного виробництва та обігу органічної продукції, Державного реєстру органічного насіння і садивного матеріалу»;

- Наказ Мінагрополітики від 22.02.2019 № 67 «Про затвердження державного логотипа для органічної продукції», зареєстрований у Мін'юсті 14.03.2019 за № 261/33232 (зі змінами, внесеними наказом Мінекономіки від 15.07.2020 №1336, зареєстрованим у Мін'юсті 31.07.2020 за № 729/35012);

- Наказ Мінекономіки від 30.01.2020 № 109 «Про затвердження форми заявки на внесення до Державного реєстру органів сертифікації у сфері органічного виробництва та обігу органічної продукції», зареєстрований у Мін'юсті 14.02.2020 за № 173/34456;

- Наказ Мінекономіки від 26.05.2020 № 985 «Про затвердження Порядку ведення переліку органів іноземної сертифікації», зареєстрований у Мін'юсті 11.06.2020 № 506/34789

- Наказ Мінекономіки від 09.06.2020 № 1037 «Про затвердження Переліку речовин (інгредієнтів, компонентів), що дозволяється використовувати у процесі органічного виробництва та які дозволені до використання у гранично допустимих кількостях», зареєстрований у Мін'юсті від 07.08.2020 № 763/35046;

- Наказ Мінекономіки від 17.06.2020 № 1141 «Порядок розгляду апеляцій на рішення органів сертифікації», зареєстрований у Мін'юсті від 19.08.2020 № 805/35088;

- Наказ Мінекономіки від 31.12.2020 № 2833 «Вимоги до матеріально-технічної бази та інших об'єктів інфраструктури, необхідних для виконання функцій із сертифікації органічного виробництва та/або обігу органічної продукції» зареєстрований у Мін'юсті від 20.01.2021 р. № 81/35703;

- Наказ Мінекономіки від 31.12.2020 року № 2834 «Деякі питання звітності у сфері органічного виробництва, обігу та маркування органічної

продукції» зареєстрований у Мін'юсті від 17.02.2021 р. № 200/35822, № 201/35823;

- Наказ Міністерства економіки України від 11.10.2021 № 723 «Про затвердження Порядку підтвердження спеціальних знань інспектора з органічного виробництва та/або обігу органічної продукції у сфері органічного виробництва», зареєстрований у Мін'юсті від 28.10.2021 року № 1393/37015;

- Наказ Мінекономіки від 11.09.2020 року № 1763-20 «Про утворення комісії Мінекономіки з підготовки та проведення кваліфікаційного іспиту для інспекторів з органічного виробництва та/або обігу органічної продукції»;

- Наказ Мінекономіки від 13.07.2021 року № 236-21 «Про утворення апеляційної комісії Мінекономіки з вирішення питань оскарження результатів кваліфікаційного іспиту для інспекторів з органічного виробництва та/або обігу органічної продукції»;

- Постанова Кабінету Міністрів України від 22.09.2021 № 1005 «Про затвердження критеріїв, за якими оцінюється ступінь ризику від провадження органом сертифікації господарської діяльності у сфері органічного виробництва, обігу та маркування органічної продукції і визначається періодичність здійснення планових заходів державного нагляду (контролю) Державною службою з питань безпечності харчових продуктів та захисту споживачів»;

Наказ Міністерства економіки України від 11.10.2021 № 723 «Про затвердження Порядку підтвердження спеціальних знань інспектора з органічного виробництва та/або обігу органічної продукції у сфері органічного виробництва», зареєстрований у Мін'юсті від 28.10.2021 № 1393/37015;

Постанова Кабінету Міністрів України від 09.02.2022 № 102 «Про затвердження Порядку визначення періодичності здійснення планових заходів державного контролю відповідності діяльності операторів (потужностей) вимогам законодавства у сфері органічного виробництва,

обігу та маркування органічної продукції, які здійснюються Державною службою з питань безпечності харчових продуктів та захисту споживачів, та критеріїв, за якими оцінюється ступінь ризику від її провадження».

Також державними органами виконавчої влади визначено ряд інститутів для адміністрування відповідних інституцій в сфері органічного агровиробництва, обліку та маркування органічної продукції, серед яких:

Постанова Кабінету Міністрів України від 09.02.2022 № 115 «Про внесення змін до деяких постанов Кабінету Міністрів України з питань діяльності Міністерства економіки і Міністерства аграрної політики та продовольства»

Наказ Міністерства аграрної політики та продовольства України від 05.04.2022 № 206 «Про здійснення Мінагрополітики окремих функцій»

Наказ Міністерства аграрної політики та продовольства України від 06.05.2022 № 273 «Про утворення робочої групи з питань розвитку сфери органічного виробництва»

Постанова Кабінету Міністрів України від 02.09.2015 № 667 «Про затвердження Положення про Державну службу України з питань безпечності харчових продуктів та захисту споживачів»

На розгляді Міністерства економіки України знаходяться проекти таких нормативно-правових актів:

Наказ Мінекономіки «Про затвердження форми акту, складеного за результатами проведення заходів державного нагляду (контролю) стосовно додержання операторами вимог законодавства у сфері органічного виробництва, обігу та маркування органічної продукції»

Наказ Мінекономіки «Про затвердження форми актів, складеного за результатами проведення заходів державного нагляду (контролю) стосовно додержання органами сертифікації вимог законодавства у сфері органічного виробництва, обігу та маркування органічної продукції» [4].

На теперішній час, тільки завершується формування інституціональної системи забезпечення органічного агропромислового виробництва та

внутрішнього ринку органічної агропромислової продукції на умовах чинного українського законодавства, що певним чином ускладнює роботу вітчизняних органічних виробників та створює різного роду бар'єри як для виробників, експортерів і споживачів на внутрішньому ринку, які є незахищеними від можливого фальсифікату органічної продукції.

Таблиця 1. Складові економічного механізму розвитку ринку органічної сільськогосподарської продукції та їх регулюючі інституції

№ з/п	Елемент економічного механізму	Ринковий орієнтир	Центр уваги	Очікувані результати інституціонального впливу
1.	Попит споживачів	Попит	Інформованість потенційного споживача	1. Формування розуміння споживача, що сільськогосподарська продукція отримується за допомогою різних технологій; 2. Формування позитивного іміджу у споживача технології виробництва органічної сільськогосподарської продукції.
2.	Пропозиція виробників	Попит	Інформованість та мотивація потенційних виробників	1. Підтримка виробників органічної сільськогосподарської продукції на державному та регіональному рівні; 2. Створення пільгових умов оподаткування при виробництві органічної сільськогосподарської продукції.
3.	Створення умов для задоволення попиту споживача	Попит	Система збуту	1. Підтримка організації ланцюгу просування органічної продукції на державному та регіональному рівні; 2. Створення кооперативної торгівельної мережі органічних сільськогосподарських продуктів; 3. Затвердження єдиної системи маркування для органічної сільськогосподарської продукції.

Продовження таблиці 1.

№ з/п	Елемент економічного механізму	Ринковий орієнтир	Центр уваги	Очікувані результати інституціонального впливу
4.	Задоволення попиту споживачів	Попит, Потреби	Сиситема споживання	1. Можливість споживача, при необхідності, переконатися в якісних перевагах органічної продукції в порівнянні із традиційними її видами 2. Створення у споживача стійкого переконання у корисності споживання органічних продуктів.
5.	Аналіз споживачами отриманого результату (ступінь задоволення потреби)	Потреби	Відгуки споживачів	1. Можливість споживача контролювати стан свого здоров'я; 2. Можливість споживача отримувати актуальну ін.-формацію про зміни на ринку органічних сільськогосподарських продуктів.
6.	Коригування внутрішніх мотиваційних чинників споживачів	Потреби	Бажання соживачів	1. Закріплення у споживача розуміння зв'язку між покращенням власного здоров'я та споживанням органічних продуктів; 2. Можливість споживача обирати між органічною продукцією різних товаровиробників.

Безумовно, інституційне та інституціональне середовище являється унікальним для кожної окремої системи взаємозв'язків, в тому числі і для системи задоволення споживачів органічними сільськогосподарськими продуктами. В свою чергу інституційний простір включає не тільки інститути та інституції, сформовані всередині такої системи, а й також ті, що виникають в процесі економічного розвитку та можуть потенційно вплинути на рівень задоволення споживачів та їх емоційному сприйнятті.

Основним елементом механізму розвитку ринку органічної сільськогосподарської продукції є формування забезпечення попиту споживачів, який повинен враховувати всі можливі взаємозв'язки та

відносини його об'єктів та суб'єктів, а саме: ресурсний, інформаційний, інноваційний, процесний підходи і допоможе забезпечити максимально можливий рівень попиту на органічну агропромислову продукцію. Під визначенням «споживчий попит на органічну агропромислову продукцію», на нашу думку, слід розуміти стійке бажання та можливість людини споживати органічну агропромислову продукцію для задоволення потреб первинного та вторинного рівня. [5]

В нашій країні, інституційна структура ринку продукції органічного агровиробництва, являє собою складне соціально-економічне явище. Вона включає в себе наступні елементи: господарські, комерційні, правові, етичні, і т. д. Умовно, їх можливо узагальнити в такі групи: інститути влади (Міністерство агропромислового розвитку та його структура, управління агропромислового розвитку, органи державної стандартизації, органи місцевого самоврядування); інститути норми (законодавчі акти, стандарти, норми, правила і т.п.); інститути організації (організаційно-правові утворення для спільного виконання певних функцій як комерційного так і некомерційного характеру); інститути контракти (об'єднання, асоціації, групи, що утворюються з метою захисту економічних інтересів господарюючих суб'єктів, наукові організації, громадські організації); інститути соціальної інфраструктури (державні організації, органи соціального захисту, громадські об'єднання, профсоюзні об'єднання, неформальні організації); неформалізовані інститути (законодавчо не врегульовані правила поведінки, навички, звичаї, традиції, норми поведінки, способи мислення населення); інститути релігії (організаційні утворення релігійного характеру).

Безумовно, необхідні інституційні структури у цьому секторі виникають не автоматично, а в основному за рахунок імпорту наявних інституцій розвинутих країн, що в свою чергу не гарантує запровадження найбільш ефективних з них та потребує значних наукових зусиль для забезпечення ефективних адаптаційних процесів. [6]

Результати перетворень, що відбуваються в аграрному секторі економіки нашої держави, зокрема в її «органічному секторі», свідчать про недосконалість інституційних змін, що в свою чергу викликано недоліками у правових й управлінських рамках та загальній нестабільності і суперечностей у законодавстві.

Успішна реалізація впровадження ефективного економічного механізму інституційного регулювання ринку національного органічного агропромислового виробництва, в рамках інноваційної моделі розвитку економіки України, залежить від забезпечення подальшого розвитку галузей на основі органічно-орієнтованих підходів та інноваційних рішень. Стратегічні завдання формування наукомістких органічно-орієнтованих підходів концентруються у таких пріоритетних напрямках:

1) Розробка та впровадження принципово новітніх технологій, що забезпечують глибоку та комплексну промислову переробку органічної сільськогосподарської продукції на основі сучасних фізикохімічних та електрофізичних способів для виробництва екологічно безпечних продуктів харчування з широким спектром функціональних і споживчих властивостей.

2) На основі останніх досягнень сучасної науки, мікробіології, генетики обґрунтування стратегічних принципів агропродуктової комбінаторики органічного виробництва якісно нових поколінь продуктів харчування.

4) Розвиток новітніх технологій виробництва продуктів з використанням органічних біологічно активних добавок, що носять імуномодельючий, антиоксидантний і біокорегуючий характер. Надходження на український ринок таких інноваційних, безпечних і якісних продуктів харчування дозволить знизити рівень захворювань населення країни.

5) Генетичні розробки формування заданих якісних і функціональних характеристик агропромислової продукції для створення інноваційних органічних технологій промислової переробки і зберігання сировини з метою забезпечення високої якості кінцевих продуктів, розширення можливостей зберігання та мінімізації втрат на всіх стадіях виробництва на просування.

б) Розробка та впровадження інтегральної системи моніторингу, управління, контролю за відповідністю, якістю та безпекою сировини і продуктів харчування на всіх етапах та рівнях руху готової продукції від виробника до кінцевого споживача.

Висновки та подальші дослідження.

Проведені дослідження дозволили зробити висновок, що стратегічні напрями подальшого розвитку вітчизняного органічного агропродовольчого ринку зосереджені як у сфері побудови ефективного економічного механізму інституційного регулювання ринку національного органічного агропромислового виробництва, так і в площині виробництва безпечної сільськогосподарської продукції. Вирішення проблеми забезпечення споживачів якісною продукцією можливо лише за рахунок переходу на виробництво високоякісних та корисних продуктів харчування, основою якого є органічне агропромислове виробництво.

Економічний потенціал держави значною мірою залежить від ефективності використання ресурсного потенціалу мікро- та макросередовища як виробників органічної продукції так і інших організаційних структур на шляху просування цієї продукції до споживача. Розробка та запровадження ефективних економічних інститутів потребує створення умов для визначення ефективності діяльності суб'єкта господарювання, оскільки інститути здатні як сприяти зменшенню негативних наслідків, викликаних функціонуванням ринкових взаємовідносин, так і загострювати соціально-економічну ситуацію.

Визначено, що основним елементом механізму розвитку ринку органічної сільськогосподарської продукції є формування забезпечення попиту споживачів, який повинен враховувати всі можливі взаємозв'язки та відносини його об'єктів та суб'єктів, а саме: ресурсний, інформаційний, інноваційний, процесний підходи і допоможе забезпечити максимально можливий рівень попиту на органічну агропромислову продукцію. Під визначенням «споживчий попит на органічну агропромислову продукцію»,

на нашу думку, слід розуміти стійке бажання та можливість людини споживати органічну агропромислову продукцію для задоволення потреб первинного та вторинного рівня.

Основою ефективності реалізації визначеного економічного механізму ринку органічної сільськогосподарської продукції, в сучасних умовах господарювання, постають інструменти нарощування обсягів мотиваційних, технологічних, інвестиційних, фінансових, податкових, операційних можливостей, які оптимально поєднуються у рамках єдиної економічної архітектури ринку органічної сільськогосподарської продукції, механізм ефективної взаємодії яких постає в центрі подальших наукових досліджень.

Література

1. Білоткач І. А. Оцінка формальних і неформальних обмежень ринку органічного агровиробництва . *Агросвіт*. 2017. № 11. С. 21–28.
2. Білоткач І. А. Інституціональне забезпечення розвитку інфраструктури ринку органічної сільськогосподарської продукції / Ігор Анатолійович Білоткач. // Інвестиції: практика та досвід. 2019. №3. С. 12–20.
3. Органічне виробництво України за 2016-2021 рр. URL: https://organicinfo.ua/wp-content/uploads/2022/09/Organic_Production_2016-2021_UA.jpg (дата звернення: 05.05.2023).
4. Органічне законодавство України – перелік актів. URL: https://organicinfo.ua/UA_By-laws_list_UA_EN.pdf (дата звернення: 05.05.2023).
5. Органік Стандарт – 10 років лідерства та надійності. URL: <https://organicstandard.ua/ua/aboutus> (дата звернення: 05.05.2023).
6. Федерація органічного руху України. Парламент підтримав бюджетну підтримку органічних виробників. URL: <http://organic.com.ua/parlament-pidtrimav-byudzhethnu-pidtrimku-organichnih-virobnikiv/> (дата звернення: 05.05.2023).

References

1. Bilotkach, I. (2017), “Evaluation of formal and non-formal limits on the market for organic agricultural production”, *Agrosvit*, vol. 11, pp. 21–28.
2. Bilotkach, I. (2019), “Institutional development of the development of the infrastructure of the market of organic agricultural products”, *Investicii: praktyka ta dosvid*, vol. 3, pp. 12–20.
3. Organicinfo (2022), “Organic production of Ukraine for 2016-2021”, available at: https://organicinfo.ua/wp-content/uploads/2022/09/Organic_Production_2016-2021_UA.jpg (Accessed 05 may 2023).
4. Organicinfo (2022), “Organic legislation of Ukraine - list of acts”, available at: https://organicinfo.ua/UA_By-laws_list_UA_EN.pdf (Accessed 05 may 2023).
5. Organic Standard (2022), “Organic Standard - 10 years of leadership and reliability”, Available at: <https://organicstandard.ua/ua/aboutus> (Accessed 05 may 2023).
6. Organic Federation Movements of Ukraine (2022), “Parliament has supported budget support for organic producers”, Available at: <http://organic.com.ua/parlament-pidtrimav-byudzhethu-pidtrimku-organichnih-virobnikiv/> (Accessed 05 may 2023).

Стаття надійшла до редакції 05.05.2023 р.